

Sukcesja w firmie rodzinnej

Warszawa, 10 grudnia 2025 r.

JESTEŚMY DOŚWIADCZONYMI PROFESJONALISTAMI
Z WYOBRAŹNIĄ, ROZUMIEJĄCYMI BIZNES NASZYCH
KLIENTÓW I ŚLEDZĄCYMI AKTUALNE TRENDY

**Jesteśmy WKB Lawyers.
Naszą siłą są ludzie.**

130+ prawników

10 wyróżnionych praktyk

w Chambers Europe

70 rekomendacji indywidualnych

w Legal 500

Proces przekazywania majątku, praw i obowiązków następcom w celu zapewnienia ciągłości przedsiębiorstwa rodzinnego.

WIEDZA

WŁADZA

MAJĄTEK

RESTRUKTURYZACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

Zmiana formy prawnej:

➤ dostosowanie zapisów umów spółek do sytuacji firmy i rodziny

a) zasady dot. zbywania udziałów

można zastrzec, że zbycie udziału (sprzedaż, darowizna) przez wspólnika będzie wymagało zgody spółki, np. zgody zarządu albo zgromadzenia wspólników

b) zasady dot. dziedziczenia udziałów

można zastrzec kryteria uprawniające do dziedziczenia udziałów

c) wymóg zgody na różne transakcje

- Ustawowy: zbycie i wydzielanie przedsiębiorstwa (lub jego zorganizowanej części) oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego – sankcja nieważności
- Umowny: inne transakcje – odpowiedzialność zarządu

Wymóg zgody zgromadzenia wspólników albo np. współdziałania zarządu

d) Uprawnienia osobiste

np.. uprawnienie do powoływania członków zarządu

RESTRUKTURYZACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

➤ **Utworzenie grupy podmiotów**

- rozdzielenie majątku od ryzykownej działalności
- Odpowiedzialność spółki
- - odpowiedzialność członków zarządu

Specyficzne regulacje:

- ♣ Polska spółka holdingowa
- ♣ Spółka estońska
- ♣ Podatkowa grupa kapitałowa

ROZPORZĄDZENIA MAJĄTKIEM ZA ŻYCIA

DAROWIZNA

- **z poleceniem:** obowiązek konkretnego działania lub zaniechania
- **obciążliwa:** obdarowany spełni określone świadczenie na rzecz osoby trzeciej.
- **pod warunkiem: automatyczne rozwiązanie umowy darowizny**

Możliwość odwołania darowizny

- gdy obdarowany dopuścił się względem darczyńcy rażącej niewdzięczności
- gdy przed wykonaniem darowizny stan majątkowy darczyńcy uległ pogorszeniu.

Zaliczanie darowizn do substratu zachowku

- 10 lat – dla osób trzecich
- bez limitu dla osób wchodzących w skład kręgu spadkobierców ustawowych

ROZPORZĄDZENIA MAJĄTKIEM ZA ŻYCIA

DOŻYWOCIE

= przeniesienie własności nieruchomości w zamian za dożywotnie utrzymanie.

Dożywotnie utrzymanie polega na m.in.:

- przyjęciu uprawnionego, jako domownika;
- dostarczenie mu wyżywienia, ubrania, mieszkania;
- zapewnienie odpowiedniej pomocy i pielęgnowania w chorobie.

Forma pieniężna lub świadczenie usług.

Możliwość rozwiązania umowy przez sąd - gdy relacja pomiędzy stronami tej umowy powoduje, że nie można od nich wymagać wzajemnych kontaktów i osobistego świadczenia opieki.

Dożywocie jako umowa wzajemna nie podlega doliczeniu do substratu zachowku.

TESTAMENT

- W formie aktu notarialnego wraz z wpisem do Notarialnego Rejestru Testamentów
- Własnoręczny – cały sporządzony własnoręcznie wraz z datą

- **Zapis**

zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby

- **Zapis windykacyjny**

W testamencie sporządzonym w formie aktu notarialnego spadkodawca może postanowić, że oznaczona osoba nabywa przedmiot zapisu z chwilą otwarcia spadku

- **Polecenie**

obowiązek oznaczonego działania lub zaniechania

- **Umowy o zrzeczeniu się dziedziczenia /prawa do zachowku**

Wydzielniczenie

Pozbawienie prawa do zachowku

Ustalane przez spadkodawcę w testamencie. Dotyczy tylko zstępnych, małżonka i rodziców.

Skuteczne jedynie, gdy ktoś:

- wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;
- dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;
- uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Niegodność dziedziczenia

- ◆ Umyślne ciężkie przestępstwo przeciwko spadkodawcy.
- ◆ Podstęp/groźba przy sporządzeniu lub odwołania testamentu.
- ◆ Ukrycie, zniszczenie, podrobienie, przerobienie testamentu.
- ◆ Uporczywie uchylanie się od wykonywania wobec spadkodawcy obowiązku alimentacyjnego (wynikającego z orzeczenia, ugody, umowy).
- ◆ Uporczywie uchylanie się od wykonywania obowiązku pieczy nad spadkodawcą (wynikającego z więzi rodzinnych).

Ustalane przez sąd na wniosek każdego, **kto ma interes**, w terminie roku od dowiedzenia się o przyczynie niegodności, nie później niż przed upływem trzech lat od otwarcia spadku.

SKUTEK

Jakby osoba niegodna dziedziczenia nie dożyła otwarcia spadku.

Jednoosobowa działalność gospodarcza – zarząd sukcesyjny

Ustanowienie zarządy sukcesyjnego

1. Za życia przedsiębiorcy – wpis w CEIDG wraz ze zgodą przyszłego zarządcy
  2. Po śmierci przedsiębiorcy:
    - a. jego spadkobiercy (którzy przyjęli spadek);
    - b. osoba, której w zapisie windykacyjnym przyznano udział w spadku (po przyjęciu tego zapisu windykacyjnego);
    - c. małżonek przedsiębiorcy, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie zmarłego;
    - d. osoba, która nabyła przedsiębiorstwo zmarłego przedsiębiorcy albo udział w nim od wyżej wskazanych osób,
- Zgoda osób, którym przysługuje 85% praw do przedsiębiorstwa w spadku
  - w ciągu 2 miesięcy od śmierci, w formie aktu notarialnego

W międzyczasie – tzw. czynności zachowawcze dotyczące przedsiębiorstwa

- ◆ Pozostawanie w mocy dotychczasowych umów
- ◆ Takie same zasady opodatkowania (w tym ten sam NIP)
- ◆ Możliwość przejęcie przedsiębiorstwa bez podatku od spadku przez osoby niespokrewnione

Śmierć małżonka przedsiębiorcy – tymczasowy przedstawiciel

Śmierć małżonka przedsiębiorcy, który sam nie był przedsiębiorcą, ale udział w przedsiębiorstwie wchodzi do spadku tym małżonku

Prawa i decyzje dot. przedsiębiorstwa przysługują spadkobiercom małżonka oraz przedsiębiorcy

Po śmierci małżonka przedsiębiorcy jego tymczasowego przedstawiciela może powołać:

- małżonek zmarłego (czyli przedsiębiorca),
- spadkobierca lub zapisobierca

+ zgoda osób, którym łącznie przysługuje co najmniej 85% udziału w udziale spadkowym dotyczącym przedsiębiorstwa

ROZWIĄZANIA TESTAMENTOWE

1. **Przedsiębiorca jako jedyny spadkobierca małżonka**
2. **Zapis windykacyjny przedsiębiorstwa na rzecz przedsiębiorcy**
3. **Powołanie małżonka jako wykonawcy testamentu**

Śmierć wspólnika spółki cywilnej

- Gdy umowa spółki cywilnej przywiduje, że w przypadku śmierci wspólnika jego spadkobiercy wchodzi na jego miejsce.
- gdy nie przewidziano tego w umowie spółki - ustanowienie zarządu sukcesyjnego po zmarłym wspólniku oraz zgoda pozostałych wspólników.

Spadkobiercy nabywają:

- **roszczenia** na podstawie umowy spółki cywilnej tj.:
  - (1) roszczenie o rozliczenie i wypłatę równowartości tego co zmarły wspólnik wniósł do spółki (wkład);
  - (2) roszczenie o zwrot rzeczy oddanych do używania przez spółkę oraz
  - (3) o ile wartość wspólnego majątku wspólników przewyższa wartość wszystkich wniesionych wkładów, spadkobiercy mogą też żądać wypłaty nadwyżki w takiej części, w jakiej zmarły wspólnik był uprawniony do zysku.
- **długi** wynikające z działalności spółki cywilnej, zarówno wewnętrzne wynikające z umowy spółki cywilnej (np. obowiązek wyrównania straty spółki) jak również zewnętrzne ze zobowiązań zaciągniętych u podmiotów trzecich.

Śmierć wspólnika spółki osobowej

- Gdy umowa spółki cywilnej przywiduje, że w przypadku śmierci wspólnika jego spadkobiercy wchodzi na jego miejsce.
- gdy nie przewidziano tego w umowie spółki - niezwłocznie po śmierci danego wspólnika pozostali wspólnicy mogą dokonać zmiany umowy spółki przewidującej jej dalsze trwanie, także bez udziału spadkobierców

W związku z tym, że wspólnicy w spółce jawnej odpowiadają za zobowiązania spółki bez ograniczeń, spadkobiercom przysługuje żądanie przekształcenia spółki jawnej w spółkę komandytową, w której mogliby zostać komandytariuszem i w ten sposób ograniczyć swoją odpowiedzialność.

- **Śmierć komandytariusza** - nie powoduje automatycznego rozwiązania spółki, ogół jego praw i obowiązków podlega dziedziczeniu.
- **śmierć komplementariusza** - powoduje rozwiązanie spółki – wspólnicy postanowią o dalszym trwaniu.
- **Śmierć akcjonariusza** - spółki komandytowo-akcyjnej – dziedziczenie na zasadach ogólnych.

Ogół praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej może zostać przekazany innej osobie jako zapis windykacyjny w testamencie w formie aktu notarialnego.

Śmierć wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

Co do zasady, udziały w spółce z o.o. to prawa majątkowe, wchodzi one w skład majątku spadkodawcy i podlegają dziedziczeniu.

Z chwilą śmierci wspólnika jego spadkobiercy:

- nabywają prawa i zobowiązania zmarłego wspólnika, w tym także udziały w spółce z o.o. i stają się wspólnikami spółki z o.o.
- nie zawsze nabywają wszystkie prawa, wyłączone są korzyści ściśle związane z osobą zmarłego wspólnika
- nabywają obowiązki związane z członkostwem w spółce, np. obowiązek dopłat.

Umowa spółki z o.o. może też przewidywać ograniczenie albo wyłączenie możliwości wejścia spadkobierców do spółki w miejsce zmarłego.

W umowie spółki należy określić zasady spłaty spadkobierców, którzy do niej nie wejdą.

Śmierć wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

Zarówno w przypadku wejścia spadkobiercy w miejsce wspólnika jak i tylko roszczenia spadkobiercy o spłatę, zgodnie z ogólnymi zasadami prawa spadkowego na spadkobierców wspólnika przechodzą :

- prawo do wypłaty należnej za życia wspólnika a niewypłaconej jeszcze dywidendy;
- obowiązek zwrotu dokumentów spółki;
- obowiązek uiszczenia należnych za życia zmarłego wspólnika a nieuiszczonych dopłat
- obowiązek wyrównania wkładu niepieniężnego, którego wartość została znacząco zawyżona w stosunku do wartości zbywczej w dniu zawarcia umowy spółki.

***Udział w sp. z o.o. może zostać przekazany innej osobie
jako zapis windykacyjny w testamencie w formie aktu notarialnego.***

A.B.C. fundacji rodzinnych

- ◆ Osobowość prawna
- ◆ Brak wspólników / praw udziałowych
- ◆ Niezbywalność praw
- ◆ Statut fundacji oraz akt założycielski
- ◆ Fundusz założycielski i majątek
- ◆ Organy fundacji rodzinnej
- ◆ Beneficjenci fundacji (aktywni/pasywni)
- ◆ Swoboda określenia celów fundacji

Elastyczność w tworzeniu zasad funkcjonowania fundacji rodzinnej

SWOBODNE KSZTAŁTOWANIE POSTANOWIEŃ STATUTU

- ◆ Możliwość ustalenia roli fundatora oraz powierzenia wykonywania jego zadań innej osobie
- ◆ Możliwość określenia szczegółowych celów fundacji rodzinnej
- ◆ Dowolność w określaniu uprawnień dot. powoływania organów
- ◆ Dowolność w określaniu sposobów głosowania organów
- ◆ Możliwość ustalania kręgu beneficjentów i ich uprawnień, tym usunięcia z listy beneficjentów
- ◆ Możliwość określenia warunków (terminów, kwot, formy) spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów
- ◆ Swoboda w ustalaniu zasad zmiany statutu

Podatkowe A.B.C. fundacji rodzinnych

Wniesienie mienia do Fundacji rodzinnej jest neutralne podatkowo (PIT/CIT)

CIT odroczony do momentu wypłaty świadczenia beneficjentom

Beneficjenci: grupa 0 PIT 0%, grupa I i II – PIT 10%, grupa III – PIT 15%

Przy likwidacji możliwość pomniejszenia przychodu o wartość podatkową mienia wniesionego przez fundatora

Korzystne opodatkowanie fundacji rodzinnej

CO DO ZASADY FUNDACJA RODZINNA JEST ZWOLNIONA Z CIT, ALE

✦ Zwolnienie z CIT nie dotyczy:

- świadczeń na rzecz beneficjentów,
- mienia przekazanego w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej,
- świadczenia w postaci ukrytych zysków,

(opodatkowanie **15% CIT**, bez względu na to, do której grupy zalicza się beneficjent)

✦ W przypadku rozwiązania fundacji rodzinnej przychód odpowiadający wartości mienia pomniejsza się w wartość podatkową mienia wniesionego przez fundatora lub fundatorów

✦ Zwolnienie nie dotyczy przychodów z najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, której przedmiotem jest przedsiębiorstwo, ZCP lub składniki majątku służące prowadzeniu działalności przez beneficjenta, fundatora lub podmiot powiązany (**19% CIT**)

✦ Zwolnienie z CIT nie ma zastosowania do działalności wykraczającej poza zakres określony w art. 5 ustawy o fundacjach rodzinnych. Działalność inna niż „dozwolona” podlega opodatkowaniu **25% CIT**

Ograniczony zakres dozwolonej działalności gospodarczej

FUNDACJA RODZINNA MOŻE WYKONYWAĆ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W ZAKRESIE:

- ✦ zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia;
- ✦ najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie;
- ✦ przystępowania do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni oraz podmiotów o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju albo za granicą, a także uczestnictwa w tych spółkach, funduszach, spółdzielniach oraz podmiotach;
- ✦ nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze;
- ✦ udzielania pożyczek:
  - spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały albo akcje,
  - spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik,
  - beneficjentom;
- ✦ obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej;
- ✦ produkcji przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, o ile ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu stanowi co najmniej 50% tego produktu;
- ✦ gospodarki leśnej.

Urszula Rodak-Smolarek
adwokat

urszula.rodak-smolarek@wkb.pl
+48 532 972 822

WKB Lawyers

Warszawa Plac Małachowskiego 2 • 00-066 Warszawa • tel. +48 22 201 00 00

Poznań Andersia Tower, Plac Andersa 3 • 61-894 Poznań • tel. +48 61 855 32 20